

מגלת אנטיוכוס (תנקראת מגלה יגנית)

המגילה היקרה הזאת הנמצאה במחזור ישן דפוס סאלוניקי (ונעתקה משם לסדר תפלת הספרדים דפוס וינה שנת תקפ"פ) היא אחת מפליטת הספרים של סופרינו הקדמונים, והיא כתובה בעיקר לשונה בל' ארמית ברורה ואח"כ נעתקה מלשון זו לל' עברית וכן באה בדפוס. אך לשונה הארמית היתה טמונה במסתרים עד כי בשנת תרי"א קם החכם פיליפוסקי והדפיסה בשתי לשונותיה ארמית ועברית ע"פ כתב-יד שמצא באוצר ספרי לונדון הבירה, ויפה העיר עליה שהיא קדומה בזמן לספרי המקבאים הנמצאים באפוקריפא. ויש לדעת כי נעשתה למגילה הזאת גם העתקה אשכנזית ונדפסה בחיניצא בשנת ש"ח, והיא הגיעה לידי ה' בר פרנק מפרסבורג, ולא ידע מאומה מנוף לשונה העברית ואף לא מלשונה הארמית אשר על כן חשב להועיל להעתיק את העתקה האשכנזית היא ללשון הקודש ולהביאה לדפוס בשנת תקס"ו. (סדר "עבודת ישראל" לר' יצחק בן אריה' יוסף דב)

א' ויהי בימי אנטיוכוס מלך יון מלך גדול וחזק היה ותקיף בממשלתו וכל המלכים ישמעו לו: ב' הוא כבש מדינות רבות ומלכים חזקים והחריב טירותם והיכליהם שרף באש ואנשיהם בבית האסורים אסר: ג' מימי אלכסנדרוס המלך לא קם מלך כמוהו בכל עבר הנהר: ד' הוא בנה מדינה גדולה על חוף הים להיות לו לבית מלכות ויקרא לה מדינת אנטיוכיא על שמו: ה' וגם בגרים משנהו בנה מדינה אחרת כנגדה ויקרא לה בגריס על שמו וכן שמותו עד היום הזה: ו' בשנת עשרים ושלוש שנים למלכו היא שנת מאתים ושלוש עשרה לבנין בית אלהים שם פניו לעלות לירושלים: ז' ויען ויאמר לשריו הלא ידעתם כי יש עם היהודים אשר בירושלים בינינו: ח' לאלהינו אינם מקריבים ודתנו אינם עושים ודתי המלך עוזבים לעשות דתם: ט' וגם הם מיחלים ליום שברון המלכים והשלטונים ואומרים מתי ימלוד עלינו מלכנו ונשלוט בים וביבשה וכל העולם ינתן בידינו: י' אין כבוד למלכות להניח אלה על פני האדמה: י"א עתה באו ונעלה עליהם ונבטל מהם את הברית אשר כרת להם אלהיהם שבת ראש חדש ומילה. וייטב הדבר בעיני שריו ובעיני כל חילו: י"ב באותה שעה קם

א' ונתה בימי אנטיוכוס מלך יון מלך רב ומקיף ונתה וססין קשלוטנה וכל מלכיא: ב' הוא קבש מדינן סגיאין ומלכין מפיפין ואצדי בירג'מיהון ותיקליהון אוקד בנורא ונגריהון פאסר: ג' מיומי אלכסנדרוס מלכא לא קם מלך קנתה קל צבר נהרא: ד' הוא קנה מדינתא בקתא על ספר קמא למנהי לה לבית מלכו וקרא לה מדינת אנטיוכוס על שמה: ה' וצף בגריס תנינה קנה מדינתא אחרנתא לקבלה וקרא לה בגריס על שמה וכן שקמתהון עד יומא דנא: ו' בשנת עשרין ותלת שנין למלכותה היא שנת מאתן ותלת עשר שנין לבנין בית אלקה דף שוי אפוהי למסק לירושלים: ז' צנא נאמר להדברוהי הלא ידעתון די איתאי עמא יהודאי די ביהוד ביננא: ח' לדסתמנא לית אנון מקרבין וקנימוסנא לא צברין ודתי מלכא שקבין למצבד דמיהון: ט' ואף אנון מסרבין ליום תקר מלכיא ושלטנא דאמרין אימתי: י' מלך עלינא מלכא ונשלט קימא וביבשתא וכל זלקא בידנא: י"א לית רבות מלכותא למשבק אלין על אפי ארפא: י"א קצן איתו ונסק ונגזר עליהון ונבטל מנהון קמא דאמגזר בהון שבמא נרמא ומקלתא ושפר פתמקא קציני בקרנהי וקציני גברוהי: י"ב בה

אנטיוכוס וישלח את ניקנור משנהו בחיל גדול ועם רב ויבוא לעיר יהודה לירושלים: י"ג) ויהרוג בה הרג רב ויבן במה בבית המקדש במקום אשר אמר אלהי ישראל לעבדיו הנביאים שם אשכין שכינתי לעולם. במקום ההוא שחטו החזיר ויביאו את דמו לעזרת הקודש: י"ד) ובהיות זה כאשר שמע יוחנן בן מתתיהו כהן גדול כי נעשה זה המעשה, וימלא קצף וחמה וזיו פניו נשתנה ויועץ בלבו מה שיכול לעשות על זה: ט"ו) אז יוחנן בן מתתיהו עשה לו חרב שתי זרתות ארכה וזרת רחבה תחת בגדיו עטופה: ט"ז) ויבוא לירושלים ויעמד בשער המלך ויקרא לשוערים ויאמר להם אני יוחנן בן מתתיהו באתי לבוא לפני ניקנור: י"ז) ואז באו השוערים והשומרים ויאמרו לו הכהן הגדול של היהודים עומד בפתח ויען ניקנור ויאמר להם בוא יבוא: י"ח) אז הובא יוחנן לפני ניקנור ויען ניקנור ויאמר ליוחנן אתה הוא אחד מן המורדים אשר מרדו במלך ואינם רוצים בשלום מלכותו: י"ט) ויען יוחנן לפני ניקנור ויאמר אדוני עתה הנה באתי לפניך אשר תרצה אעשה: כ') ויען ניקנור ויאמר ליוחנן אם כרצוני אתה עושה קח חזיר ושחטוהו על הבמה ותלבש בגדי מלכות ותרכב על סוס המלך וכאחד מאוהבי המלך תהיה: כ"א) וכאשר שמע יוחנן השיבו דבר אדני אני ירא מבני ישראל פן ישמעו כי עשיתי כן ויסקלוני באבנים: כ"ב) עתה יצא כל איש מלפניך פן יודיעום. אז הוציא ניקנור מלפניו כל איש: כ"ג) בעת ההיא נשא יוחנן בן מתתיהו עיניו לאלהי שמים ותיקן תפלתו לפני אלהיו. ויאמר אלהי ואלהי אבותי אברהם יצחק ויעקב אל נא תתני ביד הערל הזה כי אם יתרגני ילך וישתבח בבית דגון אלהיו ויאמר אלהי נתנו בידי:

שעתא קם אנטיוכוס ושלח נקנור תנגנה קחיל וכעם שגיא נאמא לקרתא דיהוד לירושלים: י"ג) קטל בה קטלא שגיא וקנא פרקא קבית מקדשא בארתא די אמר אלקא דישאל לעבדוהי נביא פמן אשרי שקנמאי לשלמא. בה בארתא נכסו בה חזירא ונאעילו מן דמה לעזרתא דקודשא: י"ד) קל קבל דנא כדי שמע יוסנן בר מתתיהו קנא נבא עובדא דנא אתמלי רגז ונקא וצלם אנפוהי אשפני ואתמלך בלבה מה די יכיל למעבד על דנא: ט"ו) באדין יוסנן בר מתתיהו עבד לה סרקא ורתין תרתין ארקא פתיה ורתא חדא תחות לבושוהי עטפה: ט"ז) ולירושלים אטא וקם בתרע קרתא וקרא לתרעיא נאמר להון אנא יוסנן בר מתתיהו איתימי למיעל קדם נקנור: י"ז) באדין צלין תרעיא ונטביא ואמרין לה קנא נבא די יהוד קאם בתרעא ענה נקנור נאמר להון עול יעל: י"ח) אדין יוסנן העל קדם נקנור ענה נקנור נאמר ליוסנן אנת הוא סד מן קרודיא די קרדו קמלקא ולא קעין שלם מלכותה: י"ט) ענה יוסנן קדם נקנור נאמר קעין איתימי קדמך די אנת צבי אנא עבד: כ') ענה נקנור נאמר ליוסנן הן קצבותמאי את עבד סב חזירא ונכס על פרקא ולבש לבושא דמלקא ורלב על סוסיא דמלקא וקאחד מן סברי מלקא תהוי: כ"א) וקנא פתקא עתיבה יוסנן קרי אנא דחל מן קני ישאל דלקא די ישמעון בצבדית הן וינגמוני באקנא: כ"ב) פסקין קל אנש מן קדמך דלקא יהודעון אדין נקנור תנסק קל אנש מן קדמוהי: כ"ג) קל קבל דנא בה זמנא זקף יוסנן בר מתתיהו צינהי לאלקא שמיא וסבר צלומה קדם רבון דלקא: י"ז) ענא נאמר אלהי ואלקא אבקמתי אכרנקם: יצקב וצקב לא תמסרני קיד פרלא קדין די הן קקלנגני

יְהִי וְיִשְׁמַח בְּבֵית דָּגוּן טְעוּתָהּ וַיִּמַּר
 טְעוּתִי מִסְרַתָּה בִידִי: כ"ד) בַּה שְׁעָתָא פִּסְע
 צְלוּתֵי סִסְצִין תְּלַת וּקְבַע סַרְבָּא קְלָבָה וּרְקָא
 [תתה] קְטִילָא בְּעִזְרַתָּא דְרַדְרָשָׁא קְדָם אֶלְהָ
 שְׁמַיָּא: כ"ה) עֲנָה נְאֻמַּר יוֹסֶנָן [אַלְהֵי] לֹא
 תְשׁוּי צְלִי חוּבָא דְקַטְלַתָּה דְקַדְרָשָׁא קְעֻן.
 כֵּן תִּמְסַר קָל עֲמַמְיָא דִּי אַתּוּ צְמַה לְאַצְקָא
 לִיהוּד וְלִירוּשָׁלַם: כ"ו) אֲדִין גַּפְס יוֹסֶנָן בַּר
 מַתְתִּינָה בְיוֹמָא דְנָא נְאֻמָּה קְרָבָא בְּעֲמַמְיָא
 וּקְטַל בְּהוּן קְטִילָא סְגִיא: כ"ז) מְגִין קְטִילָא
 דְקַטַּל בְּהוּן בְּיוֹמָא דְנָן שְׂבָעָה (מֵאֲתָן אֶלְפִין
 וְשְׂבָעִין וַתְּרִין) אֶלְפִין וַדְּוֹ קְטִילִין אֶלְפִין
 לְאֶלְפִין: כ"ח) בְּמַתְיבוּתָהּ בְּנָה עֲמוּדָא צַל
 שְׂמָה וּקְרָא לָהּ קְטַל פִּקִּיסִין: כ"ט) וּכְדִי
 שְׂמַע אַנְטִיוֹכֹס מְלָכָא דְאַתְקַטַּל וּקְנוֹר תְּגִינָה
 צָקַת לָהּ לְתַרְא וּשְׁלַח לְהִתִּי לָהּ בְּגָרִיס
 סַרְבָּא מְטַצֵּי צְמַה: ל') עֲנָה אַנְטִיוֹכֹס נְאֻמַּר
 לְבַגְרִיס הֵלָא וַדְּעָתָה הֵלָא שְׂמַעְתָּ בְּנִי יִשְׂרָאֵל
 מָה עָבְדוּ לִי קְטַלֵּי סִילִי וּבַז מְשַׁרְתִּי
 [וְכַרְבָּנִי: ל"א) קְעֻן צַל [נְכַסִּיכוֹן] אֲנִתוֹן
 רְחִיצִין אַף פְּתִיכוֹן דִּילְכוֹן אֲנוּן אִיתוּ וְנִסְס
 צְלִיהוּן וּבְטַל מְהוּן קְרָא דִּי גִזַּר לְהוּן אֶלְקָא
 דְשְׂמַיָּא שְׂבָתָא יִרְחָא וּמְהֵלְתָּא: ל"ב) אֲדִין
 בְּגָרִיס סַרְבָּא וְקַל מְשַׁרְתִּי אֶתָּא צְלִיהוּן
 לִירוּשָׁלַם וּקְטַל בַּה קְטַלָּא סְגִיא וּגְזַר בַּה
 גְּזִירַתָּא גְּמִירָא צַל שְׂבָתָא וְצַל יִרְחָא וְצַל
 מְהֵלְתָּא: ל"ג) קַל קְבַל דְנָא מִן דִּי מַלְת
 מְלָכָא מְהַצְפָּא (אֶשְׁכַּח) גְּבַר דִּי גִזַּר בְּרַה.
 אִיתוֹן גְּבָרָא וְאַף אֲנִתָּה וּצְלַבְנוֹן לְקַבַּל
 גְּזִירָא: ל"ד) וְאַף אֲנִתָּתָא דִּי גְּזַרְתָּ בַר
 פְּתַר דְּמִית בְּצֵלָה וּגְזַרְתָּה לְתַמְנָא יוֹמִין.
 וּפְלַקַת צַל שׁוּרָא דִּי יְרוּשָׁלַם וּבְרַה גְּזִירָה
 בִּידֵיהּ: ל"ה) עֲנָת נְאֻמַּרְתָּ לְךָ אֶמְרִין בְּגָרִיס
 סַרְבָּא אֲנִתוֹן סִסְבָּרִין לְבַטְלָא מְנָא קְרָא
 דִּי גִזַּר עֲמַנָּא. קְרָא דְאַבְרָהָמָא לֹא פִּסְס
 מְנָא וְשְׂבָתָא יִרְחָא וּמְהֵלְתָּא מְבַנִּי בְּגִיהוּן

כ"ד) באותה שעה פסע עליו שלש פסיעות
 ויתקע החרב בלבו וישלך אותו חלל בעזרת
 הקודש לפני אלהי השמים: כ"ה) ענה יוחנן
 ויאמר אלהי לא תשים עלי חטא כי הרגתי
 עתה בקודש כן תתן את כל העמים אשר
 באו עמו להצטר ליהודה ולירושלים: כ"ו) אז
 יצא יוחנן בן מתתיה ביום ההוא וילחם
 בעמים ויהרג בהם הרג רב: כ"ז) מספר
 ההרוגים אשר הרג ביום ההוא שבע מאות
 אלף ושנים ושבועים אלף אשר היו הורגים
 אלה לאלה: כ"ח) בשבועו בנה עמוד על שמו
 ויקרא לו ממית החוזקים: כ"ט) ויהי כאשר
 שמע אנטיוכוס המלך כי נהרג משנהו ניקנור
 ויצר לו למאד וישלח להביא לו את בגריס
 הרשע המטעה את עמו: ל') ויען אנטיוכוס
 ויאמר לבגריס הלא ידעת אם לא שמעת
 אשר עשו לי בני ישראל הרגו חילי ויבוזו
 מחנותי ושרי: ל"א) עתה על ממונכם אתם
 חוסים גם בתיכם לכם הם, בואו ונעלה
 עליהם ונבטל מהם הברית אשר כרת להם
 אלהי השמים שבת ר"ח ומילה: ל"ב) אז
 בגריס הרשע וכל מחנותיו בא לירושלים
 ויהרג בהם הרג רב ויגזור בה גזרה גמורה
 על שבת ראש חדש ומילה: ל"ג) בהיות
 זה כאשר היה דבר המלך נחפז מצאו איש
 אשר מל בנו וביאו האיש ואשתו ויתלו
 אותם כנגד הילד: ל"ד) וגם אשה אשר
 ילדה בן אחרי מות בעלה ותמל אותו
 לשמנה ימים, ותעל על חומת ירושלים ובנה
 המהול בידה: ל"ה) ותען ותאמר לך אומרים
 בגריס הרשע אתם חושבים לבטל מאתנו
 הברית אשר כרת עמנו. ברית אבותינו לא
 נבטל ממנו ושבת ראש חדש ומילה מבני
 בנינו לא יוסרו: ל"ו) ותפל בנה לארץ ותפול
 אחריו וימותו שניהם כאחד ורבים מבני
 ישראל היו אשר עושים כן בימים ההם

ולא נצדון: ל"ו) ואפלת ברה לארצא ונפלת
 פתרה ומיתו מרתהון פתדא וסגיאין מן
 בנאי ישראל די הוו עבדין מן ביומאי קאנון
 ולא פשוני קנים אבקתהון: ל"ז) בה זמנא
 אמרין בנאי ישראל אלין לאלין איתו ונהר
 ונשבת במפרתא ולמה נחלל יומא דשבתא
 נאכלו קרציהון קדם בגריס: ל"ח) באדין
 בגריס סבא שלח גברין די זנא ויחיבו
 על פם ספרתא ואמרין להון יהודאי פוקו
 לנתנא אכלו מן לחמנא ושתו מן סמקנא
 ועובדנא סהון עבדין: ל"ט) פנון בני
 ישראל ואמרין אלין לאלין דכירין אנחנא
 קה דאתפסדנא על סורא דסיני שפא
 יומין מפדון עובדתיון וביומא שביפא
 תניחון קצן סב לנא דנמות במפרתא מן
 דנחלל יומא דשבתא: מ') קל קבל דנא
 כדי לא נפקו לנתהון איתאיו אפיין ואוקידי
 על פם ספרתא ואתקטלו בארץ גברי גבר
 ואתתת: מ"א) קתר דנא נפקו סמשא בני
 מתתיה יסנון וארבע אהויה נאגיוחו קרנא
 בעממאי קטלא סגיא קטלו בהון ותרננון
 להפרגי ימא דאתרחיצו לאלה שמיא:
 מ"ב) באדין בגריס סבא יתב בקסינתא
 נצק לנת מלכא אנטיוכוס ופמה גברין
 משין בני סבא: מ"ג) פנה בגריס נאמר
 לאנטיוכוס מלכא אנת מלכא שמת קצם
 לבקלא מן יהוד שפא יתא וקהלתא
 ואשמדור רב ומרנא בגוה: מ"ד) די אן
 פללין קל עממאי אמאי ולשניא לא קהלין
 לסמשא בני מתתיה מן ארנון אנון פקיסין
 מן נשרין אנון קלילין ומן דבן אנון
 סציפין: מ"ה) קצן מלכא ישפר על מלכי
 סבא ולא תגיס בהון במשקנתא אלין די
 סן תגיס בהון בגברין וצירין מתתיה
 באנפי קל מלכא: מ"ו) להן קתב ושלח
 אגרון בקל מדינות מלכות דיתן ברבגני

ולא שנו ברית אבותם: ל"ז) בזמן ההוא
 אמרו בני ישראל אלה לאלה בואו ונלך
 ונשבות במערה פן נחלל את יום השבת.
 וילשינו אותם לפני בגריס: ל"ח) אז בגריס
 הרשע שלח אנשים חלוצים ויבואו וישבו
 על פי המערה ויאמרו אליהם יהודים צאו
 אלינו אכלו מלחמנו ושתו מיינו ומעשינו
 תהיו עושים: ל"ט) ויענו בני ישראל ויאמרו
 אלה לאלה זוכרים אנחנו אשר צונו ה' על
 הר סיני ששת ימים תעבוד וביום השביעי
 תשבות. עתה טוב לנו אשר נמות במערה
 מאשר נחלל את יום השבת: מ') בהיות זה
 כאשר לא יצאו אליהם היהודים ויביאו
 עצים וישרפו על פי המערה וימותו כאלף
 איש ואשה: מ"א) אחרי כן יצאו חמשה
 בני מתתיה יוחנן וארבעה אחיו וילחמו
 בעמים ויהרגו בהם הרג רב ויגרשום לאי
 הים כי בטחו בד' אלהי השמים: מ"ב) אז
 בגריס הרשע נכנס בספינה אחת וינס אל
 אנטיוכא אל המלך ועמו אנשים פליטי חרב:
 מ"ג) ויען בגריס ויאמר לאנטיוכוס המלך
 אתה המלך שמת צווי לבטל מן היהודים
 שבת ראש חדש ומילה מרמה גדולה ומרד
 בזה: מ"ד) אשר אם ילכו כל העמים
 והאומות וכל הלשונות לא יוכלו לחמשת בני
 מתתיה אשר מאריות הם חוקים ומגשרים
 הם קלים ומדובים הם ממהרים: מ"ה) עתה
 המלך עצתי יטיב עליך ולא תלחם באנשים
 מעט כי אם תלחם בהם ותבוש בעיני כל
 המלכים: מ"ו) לכן כתוב ושלח ספרים בכל
 מדינות מלכותך ויבואו שרי החילים ולא
 ישאר מהם אחד וגם פילים מלובשים
 שריונים יהיו בהם: מ"ז) ויטיב הדבר בעיני
 אנטיוכוס המלך וישלח ספרים בכל מדינות
 מלכותו ויבואו שרי עם ועם ומלכות ממלכות
 ופילים מלובשים שריונים עמהם באו:

מ"ח) שגית קם בגריס הרשע ויבוא לירושלים
 בקע החומה וינתק המבוא וישבר במקדש
 שלש עשרה פרצות וגם מן האבנים שבר
 עד אשר היו כעפר. ויחשב בלבו ויאמר
 הפעם הזאת לא יוכלו לי כי רב חילי ועוז
 ידי ואלהי השמים לא חשב כן: מ"ט) וכשמוע
 חמשה בני מתתיהו קמו ויבאו למצפה גלעד
 אשר היה שם פליטה לבית ישראל בימי
 שמואל הנביא: נ') צום גורו וישבו על
 האפר לבקש רחמים מלפני אלהי השמים:
 נ"א) אז נפל בלבם עצה טובה יהודה הבכור
 השני שמעון השלישי יוחנן הרביעי יונתן
 החמישי אלעזר: נ"ב) ויברך אותם אביהם
 וכן אמר יהודה בני אדמה אותך ליהודיה בן
 יעקב אשר היה נמשל כאריה: נ"ג) שמעון
 בני אדמה אותך לשמעון בן יעקב אשר הרג
 יושבי שכם: נ"ד) יוחנן בני אדמה אותך
 לאבגר בן נר שר צבא ישראל. יונתן בני
 אדמה אותך ליונתן בן שאול אשר הרג עם
 פלשתים: נ"ה) אלעזר בני אדמה אותך
 כפנחס בן אלעזר אשר קנא לאלהיו והציל
 את בני ישראל: נ"ו) על זה יצאו חמשה בני
 מתתיהו ביום הזה וילחמו בעמים ויהרגו
 בהם הרג רב ויהרג מהם יהודה: נ"ז) באותה
 שעה כאשר ראו בני מתתיהו כי נהרג יהודה
 שבו ויבאו אל אביהם: נ"ח) ויאמר להם
 למה שבתם ויענו ויאמרו על אשר נהרג
 אחינו אשר היה חשוב ככולנו: נ"ט) ויען
 מתתיהו אביהם ויאמר אני אצא עמכם ואלחם
 בעמים פן יאכדו בית ישראל ואתם נבהלתם
 על אחיכם: ס') ויצא מתתיהו ביום ההוא
 עם בניו וילחמו בעמים: ס"א) ואלהי
 השמים נתן כל גבורי העמים בידם ויהרגו

חילא ולא ישתאר מנהון עד סד נאף סיליא
 מלכשי שריתא יהון צמהון: מ"ו) ושפר
 שתקא קדין קציני אנטייבס מלקא ושלח
 אנריין לקל מדינות מקכותה ואתו נכררני
 קל צמטיא ומלקותא אף סיליא מלכשי
 שריתא צמהון אתו: מ"ח) תנניית קם
 בגריס סיקא ואתא לירושלם ופגז שורא
 ונתק אבולא ותרע בקמךדשא תלת צשר
 תרצתא ונאף מן אכגוהי פגז עד דתוו
 קצפרא חשב קלצה נאמר ומנא קדא לא
 יקלין לי די רב חילי ומקיסת נבאי נאלקא
 שמיא לא חשב קך: מ"ט) וקדי שמעו
 סמשא בני מתתיהו קמו ואתו למצפיא
 דגלעד די הנת פמן שיקא לישראל בימי
 שמואל נביא: נ') צומא גורו ויתיבו על
 קטמא למקצי בחמין מן קדם אלקא שמיא:
 נ"א) באדין נפל בלבהון מלתא טבא יהודה
 בקרא שמעון תנינא יחסן תליתאה יונתן
 רביצאה אלצור סמשאה: נ"ב) קרף תהון
 אביהון וקדין אמר להון יהודה קרי אדמינך
 פיהודה בר יעקב דהנה אמתל לאריא:
 נ"ג) שמעון קרי אדמינך קשמעון בר יעקב
 דקטל קל יתבי שכם: נ"ד) יחסן קרי
 אדמינך קאבגר קן נר רב חילא דישראל
 יונתן קרי אדמינך קיונתן בר שאול דקטל
 סלשתאי: נ"ה) אלצור קרי אדמינך קפינתס
 בר אלצור די קנאי קנאה ושיוב לישראל: נ"ו)
 על דנא נספו סמשא בני מתתיהו קימא דנא
 נאגיתו קררא קצמטיא וקטלו מנהון קטלא
 סגיא ואתקטל מנהון יהודה: נ"ז) בה שעתא
 קדי חוו בני מתתיהו דאתקטל יהודה תבו
 ואתו לנת אביהון: נ"ח) נאמר להון קמה
 סבתון צנו ונאמרו דאתקטל יהודה אחונא
 דהנה חשיב קנת קלנא: נ"ט) צנה מתתיהו
 נאמר להון אנא אפך צמכון נאגים קררא
 קצמטיא דלקא יכדון בית ישראל ואתון

• בדמוסים ישנים הגירסה בפסוקים נכונה: „אודה ממך, ותיקנו כאן לפי סידור „עבודת ישראל“.

בהם הרג רב כל אחוזי חרב וכל מושכי קשת שרי החיל והסגנים לא נותר בהם שריד וינוסו שאר העמים למדינות הים: ס"ב) ואלעזר היה מתעסק להמית את הפילים ויטבע בפרש הפילים וכאשר שבו בקשוהו ולא מצאוהו. ואח"כ מצאוהו אשר טבע בפרש הפילים: ס"ג) וישמחו בני ישראל כי נתנו בידיהם שונאיהם. מהם שרפו באש ומהם דקרו בחרב ומהם תלו על העץ: ס"ד) ובגרים הרשע המטעה את עמו שרפו אותו בית ישראל באש: ס"ה) ואז המלך אנטיוכוס כאשר שמע אשר נהרגו בגרים הרשע וכל שרי החיל אשר עמו נכנס בספינה וינס למדינת הים. ויהי כל מקום אשר היה בא שמה מורדים בו וקורין אותו הבורח: ס"ו) אחרי כן באו בני חשמונאי לבית המקדש ויבנו את השערים הנשברים ויטגרו הפרצות ויטהרו את העזרה מן ההרוגים ומן הטומאות: ס"ז) ויבקשו שמן זית וזך להדליק המנורה ולא מצאו כי אם צלוחית אחת אשר היתה חתומה בטבעת כהן גדול וידעו כי היתה טהורה. והיה בה כשיעור הדלקת יום אחד: ס"ח) ואלהי השמים אשר שיכן שמו שם נתן ברכה והדליקו ממנה שמונה ימים: ס"ט) על כן קימו בני חשמונאי קיום וחזקו איסור ובני ישראל עמם כאחד לעשות שמונה ימים האלה ימי משתה ושמחה כימי מועדים הכתובים בתורה: ע') ולהדליק בהם נרות להודיע אשר עשה להם אלהי השמים נצוחים. ולכן אסור לספור בהם ולא לגזור (בהם) צום ותענית זולתי אשר מקובל עליו לפני זה ויתפלל לפני אלהיו: ע"א) אך חשמונאי ובניו ואחיהם לא גורו בהם לבטל עבודת מלאכה במקדש. ומן העת ההיא לא היה שם למלכות יון: ע"ב) ויקבלו המלכות

אתהתתון על אחוכון: ס') וינסק פתתיה כיומא דנא עם בננהי וננח קנרא בצממא: ס"א) ונלה די שמא מסר קל גברי צממא כי הון וקטלו בהון קטלא סגיא קל אחודי ספא וקל נגודי קשתא וברקבגי סילא וסנגיא לא אשתאר בהון משיויב נצקוי שאר עמא להפרכי ימא: ס"ב) ואלפזר הנה מתעסק לקטלא פיליא וטמע בפרמא דפילין. וכדי תבו בעוהי בין סגיא ובין מימא ולא אשכחיה קמר קן אשכחיה בפרת פיליא: ס"ג) נהו בני ישראל דאתמסרו בידיהון שנאיהון מנהון קלו בנורא ומנהון דקרו בתררא ומנהון צליבו על צליקא: ס"ד) ובגרים סגיא מטצי צמה קלוהי עמא בית ישראל בנורא: ס"ה) באדין אנטיוכוס מלכא כדי שמע דאתקטל בגרים סגיא וכל ברקבי סילא דצמה יתב בספינתא נצבק להפרכי ימא ונהה קל אמת דנהה עלי קרדין ביה וקבין לה צרוקא: ס"ו) קמר דנא עלין בית חשמונאי לבית מקדשא ובנו תרצין מפגרין וסגרו תרצתא ודכיאו מקדשא ונצורתא מן קטילא ומן סאוקתא: ס"ז) ובעו משחמא דכיא לאדלק [נת] אנקרוותא ולא אשפחו אלקהין צלוחית חדא די הנת חמימא בעזקת כנהא רכא וידעו די הנה דכי כאדלקית יומא חד הנה בה: ס"ח) ואלקא די שפן שמה תמן יתב בה ברקתא ונדלקו מנה יומין תמנא: ס"ט) על כן קימו בידיהם חשמונאי קימא ומקיפו אסרא ורשמו ובני ישראל כחדא צמהון למעבד תמנא יומין אלין יומי חרותא כיומי חרות מוציא דכתיבין בספר אורייתא: ע') ונדלקא בהון אנקרוותא להודעא די צבד אלקא שמא נצחנין בהון לא למספד ולא למגור צום ומענית להן קל אנש די איתי צלוהי מן קדמת דנא ויצלי קדם

אָלֶהָ: ע"א) בָּרַם שְׁמוֹנָאֵי וּבְנוֹהֵי וְאַחִיהוֹן
 לֹא גָזְרוּ בְהוֹן לְמִשְׁבַּק צְבִידַת פְּלִסְנָא דִּי
 מְקַדְשָׁא. מִן צְדָנָא דְנָא לֹא הָוָה שָׁם לְמַלְכוּת
 וְנָן: ע"ב) וְקָבְלוּ מְלִכוּתָא בְּנֵי שְׁמוֹנָאֵי
 וּבְנֵי בְנֵיהוֹן מִן צְדָנָא דְנָא וְצַד חֲרַבְנָן בֵּית
 אָלֶהָ וְדָךְ מֵאֲתָן וְשֵׁת שְׁנֵין: ע"ג) צַד יוֹמֵינָא
 הָאֵלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָבְלוּ גְלוּתָהוֹן נְטָרִין
 יוֹמֵינָא אֵלִין וְקָרִי לְהוֹן יָמֵי חַדְוּ מְעַשְׂרִים
 וְסַמְשָׁה יוֹמֵין לְיִרְמָא דְכִסְלוּ מְקַנְיָא יוֹמֵין:
 ע"ד) מִן צְדָנָא הָוָה וְצַד שְׁלֵמָא לֹא צְדִין
 מְנָהוֹן בְּבֵית מְקַדְשָׁהוֹן קְהֵנֵינָא וְלִנְיָא
 וְסַמְשָׁהוֹן קִימוּ עֲלֵיהוֹן וְצַל בְּנֵי בְנֵיהוֹן
 צַד שְׁלֵמָא בְּבוּדְךָ יְיָ:

בני חשמונאי ובני בניהם מהעת הזאת עד
 חרבן בית האלהים מאתים ושש שנים:
 ע"ג) על כן בני ישראל מהיום ההוא בכל
 גלותם שומרים הימים האלה. ויקראו להם
 ימי משתה ושמחה מחמשה ועשרים לחדש
 כטלו שמנה ימים: ע"ד) מן העת ההיא
 ועד העולם לא יסורו מהם אשר היו עושיין
 בבית מקדשם הכהנים והלויים וחכמיהם
 אשר קימו עליהם ועל בני בניהם עד עולם.
 האל אשר עשה עמהם נס ופלא הוא יעשה
 עמנו נסים ונפלאות ויקיים בנו מקרא
 שכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו
 נפלאות, אמן:

(לפי הוצאת דוד סלוצקי, ורשה, 1863)

מדרש מעשה חנוכה

נוסח א'

כתוב (ירמיה נ') כה אמר ה' צבאות עשוקים בני יהודה ובני ישראל וגו' וכתוב
 גואלם חזק ה' צבאות שמו ריב יריב את ריבם למען הרגיע את הארץ והרגיו ליושבי
 בבל. אמרו: בימי היונים נתקיים מקרא זה שהערימו סוד על ישראל, אמרו: בואו ונחדש
 עליהם גזירות עד שיבעטו באלוהיהם ויאמינו בע"ז שלנו. עמדו וגזרו כל בני-ישראל שעושה
 לו בריח או מסגר לפתחו ידקר בחרב, וכל כך למה? כדי שלא יהיה לישראל כבוד ולא
 רשות (צניעות), שכל בית שאין לו דלת אין לו כבוד ולא צניעות וכל הרוצה ליכנס נכנס
 בין ביום ובין בלילה. כיון שראו ישראל כך עמדו ובטלו כל דלתות בתיהם ולא היו יכולין
 לא לאכול ולא לשחות ולא לשמש מטותיהם, בשביל גנבין ולסטיין ופריצי יוונים, ולא
 רואין שינה בעיניהם לא יום ולא לילה, ונתקיים עליהם מקרא שכתוב: ופחדת לילה ויומם
 (דברים כ"ח). אמרו לפני הקב"ה: רבש"ע, כמה אנו יכולים לסבול? אמר להם: בעוון מזוהה,
 אלא אעפ"כ רווחה תמצאו בגזירה זו. והיו ישראל שרויין בלא דלתות, ואין לך דבר מעביר-
 רעות האשה מעל בעלה כדלת, שנאמר: לך עמי בא בחדריך וגו' (ישעיה כ"ו). ועמדו בגזירה
 זו שלוש שנים, כיון שראו יוונים שעמדו ישראל בגזירה ולא נכשל אחד מהם בשום דבר
 רע, עמדו וגזרו עליהם גזירה אחרת, והעבירו קול: כל אדם מישראל שיש לו שור או
 שה יחוקק על קרניו שאין לו חלק באלוהי ישראל, וכל כך למה? כדי שלא יאכלו ישראל
 בשר ולא חלב ולא גבינה, ולא יהיה להם חרישה. אמרו: יודעים אנו שאין יכולין לעמוד
 בגזירה זו! כיון ששמעו ישראל כך נצטערו צער גדול. אמרו: ח"ו שנכפור באלוהינו, עמדו
 ומכרו בהמתן בין טהורה בין טמאה, והיו ישראל מהלכין ברגלים, ועליהם נתקיים: ראית-